

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 450 fil.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 frc.
1/2 an 12 frc.,
1/4 an 6 frc.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oara 12 fil. a treia
oara 10 fil.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirei” în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

La sfârșitul anului scolastic.

— Un cuvânt către părinți —

S'au deschis porțile institutelor noastre scolastice și de creștere, și sute de tineri, obosiți de munca grea-spirituală de 10 luni, grăbesc din acelea a se reîntoarce la caminul părintesc, spre a se odihni acolo și spre a se recrea puțin, ca apoi în scurt, peste 2 luni, cu puteri trupești și sufletești reîmprospetate să-și poată continua mai departe lucrul început, adică studiile de lipsă la cariera, pentru care se pregătesc în viață.

Câtă bucurie e în familia, în care studentul se reîntoarce acasă sănătos și cu testimoniu bun! El este favoritul mamei mai ales, dar al tuturor din familie și toți caută a-i umbla în voie. Toate i-se permit, căci doară fost-a destul sub disciplină; toate i-se iartă, căci nu peste mult iarăș are să părăsească cuibul familiar. Astfel apoi studentul devine stăpân în casă, sau cel puțin: cât petrece acasă, e lăsat cu totul independent, cu totul liber, și în voia sa, fără nici o controlă din partea părinților. El umblă, merge, vine, face ce el voiește, fără 'ca să se teamă, că va fi întrebat, sau luat la răspundere, că unde a fost și ce a făcut. Și asta atât de firesc lucru ni-se pare, încât uităm zisa înțeleaptă a lui Schiller, că „unde este multă libertate, este multă rătăcire” și nu observăm, că prin procedura asta, cecece au edificat institutele de creștere, școala și munca superiorilor în mintea și în inima acelui tiner în 10 luni, în mare parte se surpă, se nimicește în timpul scurt de vacanță.

Nu zic eu, că tinerul acela, carele 10 luni a muncit, n'ar avea drept în vacanță la odihnă și că ar trebui și acasă să-l prindă în jug

nou și să-l țină sub disciplină tocmai așa de strictă, ca în școală, ori în institut; pentru că de fapt acela are lipsă de recreare, de odihnă și de distragere. Dar a-l lăsa pe tinerul acela, ca mai bine de 2 luni să fie absolute fără de nici o ocupație și fără de nici o controlă, să nu ieșă acela atâta timp un studiu, sau o carte la mână, — uneori chiar din partea părinților aude omul câte odată și de acestea: „las' în pustie cartea aceea fătul meu, că destul ți-a fost peste an”, — asta produce, că studentul să desvătă dela carte, așa, că la începutul anului scolastic următor trece și o lună, până ce tinerul se dedă cu cartea și cu studiatul iarăș; ba copilul uită atâta, încât lucrul în anul următor i-se începe aproape de nou, și apoi oare mirare-i, dacă unul ca acela din an în an slăbește în studii și'n progres și rămâne îndărăpt față de aceia, cari totuș mai cetesc ceva și'n vacanțione măcar atâta, ca să nu uite lucrurile mai momentoase învățate.

Observ, că tot atât de condamabilă este și cealaltă extremitate, că adică unii părinți își torturează formal copiii lor studenți, veniți pe vacanță, prin aceea, că-i ocupă prea mult cu studiatul și îi țin atât de strict, încât vacanța pentru ei e mai obositoare, decât chiar timpul de școală. „In medio virtus”. Calea mijlocie e singură corectă. Trebuie să-i ocupăm pe tineri și'n vacanță, și pentru ca să nu devină trândavi, căci „trândăvia obosește mai mult decât munca”, dar și pentru distracții avem să le lăsăm timp, altcum nu se recrează, ci li-se istovesc toate puterile spirituale.

Cea mai mare datorință însă, ce o au părinții față de copiii lor, — și mai ales în vacanță, — este controla. Lipsa acestei controla, mai cu seamă din punctul de vedere al

creșterii și dezvoltării caracterului moral al tinerilor, este foarte dăunătoare. Anume în institute profesorii și superiorii să năzuiesc a stârpi din inima tinerilor tot ce-i acolo nenobil, ce-i rău și a planta și dezvoltă însușirile bune. Lin, cu grije, sistematic merge acest lucru, că-i lucru greu și de măiestru; precum zice Anton Pann: „e greu să tai pom și să cioplești om”. Îi dedăm pe tineri la religiozitate și cucernicie, și nu numai exclusiv din motive supranaturale, ci și pentru că adevărat caracter moral, — ce dacă n'are cineva „nu-i om, ci e lucru” zice Schamfort, — nu se poate forma, decât pe baza religiozității și a pietății, care totodată este izvor de tărie în lupta vieții atât a singuraticilor, cât și a popoarelor. De aceea zice Cicerone: „Pe Ispani nu prin numărul nostru, pe Gali nu prin puterea noastră, pe Puni nu prin cultură și nici pe Greci nu prin strategie i-am învins, ci prin cucernicia noastră; prin religione am fost biruitori asupra tuturor națiunilor”. Îi ferim pe tineri de însoțirile rele, pentru că stricăciunea morală este mai lipicioasă decât ciurma. Și proverbul zice: „Spune-mi eu cine te însoțești, și-ți voi spune cine ești”. Îi ferim de cărțile rele: ireligioase, imorale; petruca precum zice Smiles „cărțile rele sunt o otravă morală, care răspândește răul. Autorii triști chiar după ce au fost așezați în mormânt, omoară inimile posterității din generațiune în generațiune. Cartea bună este o comoară pentru viață, iară cea rea este un spirit chinuitor”. Le vorbim despre necesitatea muncii, lucrării neîntrerupte și despre încunjurarea trândăviei, pentru că precum zice un scriitor: „trândăvia înjosește, munca nobilitează, căci cea dintâiu conduce pe oameni și pe națiuni în robie, iară munca îi face puternici”; și pentru-

că „munca — precum zice Voltaire — gonește uritul, vițiul și mizeria“, iară trândăvia — precum zice s. Gregoriu — este perina diavolului“.

Cu astfel de principii și învățături nutrim noi sufletul tineretului din institute 10 luni din an; ne năzuim și le premergem și cu exemplu bun în asta privință; îi îndemnăm la urmarea povețelor noastre și îi controlăm, că oare se țin de acele, sau ba. Dar merge tinerul acela acasă. Dedat fiind cu datinile bune însușite în institut, încă la început se roagă, umblă la biserică, poate se mai apucă și de ceva lucru: unul-altul ajută și părinților și numai din îndemnul său propriu, săm, că pornirile bune nu-i lipsesc. Acele însă au lipsă încă de proptă: de îndemnare adecă și din afară, și de controlă, ce dacă lipsește, trezindu-se tinerul, că el poate face ce lui îi place, pornirile lui bune cu încetul slăbesc. Începe a-și neglija rugăciunile îndatinate, se înstrăinează dela biserică, neglija chiar și stânta liturghie din Dumineci și sărbători, mai ales dacă în asta privință și dela părinți numai exemplu rău vede. Tinerul începe a se plictisi. Și pentru ca să-i treacă de urit, cearcă prietini, pe cari nu și-i alege, ci îi culege, cu cari apoi vagabundează, cercetează eventual crișme etc. sau se apucă de cetit:

împrumută, sau își procură tot felul de cărți rele, și cu acele își înveținează sufletul.

Cine se ocupă de timp mai îndelungat cu creșterea tineretului din institute, a putut observa, că în genere, — deși nu zic că nu s'ar afla și puține esceptiuni, — tinerii îmblânziți în institute se însălbățesc iarăș vacanță, pieatea lor se împuținează, inima lor e mai dură și sunt mai nemodești când se reîntorc de-acasă, decât cum au fost, când i-am dimis din institute. Pe lângă aceea unii își contrag și anumite viții; cei mai mari aduc cu sine totfelul de cărți rele pe cari pe deafurișul le cetesc împrumutându-și-le între sine și corumpând cu acele și pe alții. Astfel apoi crescătorii pot începe formarea caracterului dinainte. Ne trudim iarăș 10 luni, urmează vacanța și de nou se strică, sau se slăbește clădirea nobilă din inima tinerului necontrolat în vacanță.

Căci să nu uităm, că caracterul se încheagă lin și numai pe lângă controlă continuă. Lipsa controlă de peste vacanță produce aceea, că și din institute de creștere, tineri de aceia, cari au petrecut acolo un șir de ani, ies în viață cu caracterul nainchegat, ies fără principii sigure; urmarea e, că valorile vieții îi răpesc cu sine pe unii ca și aceștia, deăci apoi vezi tineri

decurând eșiți din institute, cari cari vorbesc în batjocură despre religione, cari nu se mai roagă, nu umblă la biserică, nu se cuminecă nici pela Paști, nici nu se știu ocupa serios, dar cu atât mai mult își petrec, cercetează cafenelele, teatrele și bat cărțile de joc etc. Din aceștia se formează apoi ciuma patriei, și a națiunii, precum zice Cantu Cezar: „Ciuma patriei este aceea tinerime perdevară și insolentă, car mereu se învârtește în cafenele, teatre și pe lângă mesele de joc; care nu cetește, decât din plictiseală și stimează sau desprețuiește după modă“.

Deoarece dară chestiunea educațiunii pentru toate neamurile, dar mai ales pentru noi, este „o chestiune, dela care atârnă viitorul“, acuma la începutul vacanței studentimei, mă adresez către toți părinții, cari au copii studenți rugându-i, ca întru creșterea și desvoltarea caracterului moral al copiilor lor, să deă mână de ajutor și ei profesorilor și crescătorilor din institute prin aceea, că în timpul de vacanță prin controlarea conștiințioasă a copiilor lor și prin povățuirea acelora în direcțiunea începută în institute, să continue opera creșterii lor morale, sau măcar să împiedece aceea, ce ar zădărnici sau slăbi în ei lucrarea de

FOIȚA.

CARMEN.

Ca mâini s'or depărtă steluțele,
Ca mâini m'or plânge'n sat drăguțele,
Când la oglinda morții m'or zări:
Eu voi zbură ca azvârlit de praște,
În adumbrirea 'ndepărtărilor;
Iar steluța mângăierilor,
Vede-o-voi, dar nu o voi cunoaște,
Căci va luci în lacrămile mele,
Ca soarele în sfânta zi de Paște.

C. Seche.

CHIOREANU.

În satul nostru, dacă ieși dealungul ogoarelor, nu faci o sută-două de pași, și dai de câte-o livadă spătoasă, ocolită la capete și pela mijloc de niște petrii rotunde, albe și mari, înțepenite adânc în pământ, cari din depărtare, — sub aprinsa lumină de vară, aduc cu nescari trupuri de melușei albi, ca spuma laptelui, saltându-și spinarea în valvătăia căldurii, ce se scaldă în valuri de lumină și foc. În ochii sătenilor sunt totatătea blăsteme și vorbe de păcat petriile aceste și

nu arareori auzi pe câte un trecător mai în vârstă, măsurând a jale cu ochii ogorul sătesc: „asta o să ne mănânce. Copii de copii noștri să nu mai știe, unde zac oasele părinților“.

Că mai erau ei baroni cu mari și întinse averi prin satele dimprejur, dar își aveau tăblile lor, — și eră pace. Dar asta al lor, ca și cum nu ar avea inimă de om, ca și cum nu pentru asta l-ar fi pedepsit Dumnezeu, când într'o bună dimineață se pomeni olojit la piciorul stâng. Nu i-a ajuns, că odată, ca să-și adune pământurile într'una înjumătăți hotarul în două: o jumătate trecuse la el și alta rămase sătească. Acum se icuia din nou printre pământurile oamenilor și iar se sporiseră petriile cele rotunde și albe, cari în ochii sătenilor par'că rânjau și le ardeau, ca cu un cui de foc, inimile năcăjite.

Acum, dacă ai întreba că cine eră de vină la toate aste, oamenii ar sta înmărmuriți și n-ar prea ști, ce să-ți răspundă. Însă dacă ai întreba pe un moșneguț pitic cu ochii iuți de piscică, pe Vrăbie Ilie, numai ce ți-ar grăi: „Ei, ei, nu știu o mie, ce știe unul, — nu știe un sat, ce știe Vrăbie Ilie. Te încalecă nenorocul și atâta. Dar să ști, să te păzești. Adecă om să fi, — numai Chioreanu nu a fost om! Și nenorocul cu străinul e una, nu îl doare, nu se leagă.“

Zice cuvântul: vorba-i vorbă și minciuna minciună. Apoi vorba, că om ca Chioreanu,

— pe-atunci, — nu se găsea altul, eră vorbă și pace.

O strânsoare la casă și niște pământuri, de să stai toată vara pe-o dungă, unde-i umbra mai deasă și să poruncești: „trage brazda, măi Ioane!“

Hei, câtă voe bună, ce mai ospete se petreceu la casa Chioreneștilor! Ți-ar putea spune, dacă ar mai trăi, săracul Augustin țiganul, fără de care nu se putea porni nici un chef, — dar și feciorul lui Petrea, încă ți-ar putea înșiră destule. Că dacă eră un Crăciun, ori nește Paști, părintele — care știa, că după liturghie, la casa Chioreneștilor se face feștanie —, plecă cu dieci, cu crâșnici, cu etitori, cu o droaie de ei acasă la gazda. Sfântul Gheorghe eră părintele oilor, Sân-Petru ca să nu bată ghița, — apoi, mai rar să se fi pomenit vre-o nuntă fără nuuășia Chioreneștilor. — Bagseama și Dumnezeu dintrasta îi îmbelșugă viile din an în an mai cu prisos.

După moartea bătrânului, Gheorghe Chioreanu rămase așa, că se putea lua la întrecere cu șapte gospodari, să-i cauți. Vorba aceea, că — unde pune Dumnezeu cu mâna, acolo prisosesc darul și sporul“, la el se adeverea din plin.

Încă nu se lumină de ziuă, când la curțile lui porțile se deschideau largi, ca să sloboadă cele trei rânduri de pluguri cu niște boi cât urșii în spate, și lucrul lui dintr'o zi sporia cât într'o săptămână la alții.

10 luni a institutelor de creștere. Spre acest școp nu-i de lipsă ba — precum pomenisem deja — nici nu-i bine, ca părinții să fie prea stricti cu copiii lor, nici să-i țină tot robi, sau să-i prea îngreuneze ori cu studiatul, ori cu alte lucruri; dar nici aceea nu-i permis, ca să-i lase cu totul în voia lor și necontrolați, ci să le permită toate distragerile nesticăcioase și recreatoare; deele de lucru atâta, cât să-i rețină dela trândăvie și dela rele; dar mai presus de toate îi controleze, că unde umblă, ce fac, cu deosebire, că umblă la biserică măcar în Dumineci și sărbători, că roagă-se regulat, cu cine se împrietinesc, ce cetesc etc. Numai așa „va putea fi — precum zice un pedagog — educațiunea cunoscută ca corăspunzătoare scopului ei, când cea familiară și cea publică se vor întrețese în mod înțelept“.

Așa apoi, voi părinți, veți avea mângâierea, că ați conlucrat și voi la creșterea bună a copiilor voștri, iar institutele și crescătorii vor avea bucuria, că vor vedea crescând o generațiune cu caracter firm, moral, în mâinile căreia liniștit se poate depune soarta poporului, a națiunii, a școlii și a bisericii noastre; și pentru acele se poate spera un viitor mai bun, mai fericit. Pentru că: chestii și interese obștești și lucruri

mari nu se pot duce la izbândă, nici instituțiuni la progresare și înflorire, decât prin caractere morale, mari și fără de prihană, pe cari — ce e drept — Domnul câteodată fără veste le trezește în mijlocul unor popoare, — de comun însă fiecare națiune are să și-le crească ea însăș

Petru Tămaian,
profesor.

O propunere foarte cuminte au făcut profesorii de teologie din Blaj, redactori ai revistei „Cultura Creștină“ în scrisoarea adresată P. S. Sale Episcopului Dr. Vasile Hossu din Lugos ca răspuns la întrebarea: cum s'ar putea lupta mai potrivit împotriva sectei „pocăiților?“

„E sigur, zic numiții profesori, că pocăitismul, ca ori care sectă pietistică, numai acolo și numai până atunci se poate validă, unde și până când, activitatea preoțimii, fie din lipsa chemării preoțești, fie din lipsa controlului absolut necesar, nu corespunde misiunii dumnezeiești...“ „Atât lipsa chemării, cât și lipsa unei supravegheri, inspirate de acel *sitio* al sufletelor — intrucât se găsească în o măsură mai mare — pot să fie fatale pentru orice biserică particulară... Dar având în vedere cuvintele sf. Augustin „si non es vocatus, fac ut voceris“ credem tare, că simptomele, ce învederează o neînțelegere totală sau parțială a chemării preoțești, și însuș lipsa chemării, se pot delătura ori cel puțin acoperi prin împlinirea, din partea celor chemați, a mandatului sf. Pavel: „stai asupra cu vreme și fără de vreme: *muștră, ceartă, îndeamnă* cu toată răbdarea și cu învățătura“ (2 Tim. 4, 2). În cadrele acestei supravegheri, fie și numai mediate:

prin organe conștii de datorințele ce au, poate fi vorba și de eficacitatea altor mijloace...“

N'avem nimic de zis la părerea profesorilor din Blaj de-a împlini controlul prin vizitatori, trimiși din centru, cari fără anunțări previi și fără paradă, să controleze activitatea atât a parohiilor, cât și a protopopilor! E un mijloc, care netăgăduit își are rostul, însă numai ca măsură excepțională! Și presupunând, că acei trimiși din centru sunt pricepători ai felului, cum sunt a se judeca lucrurile din parohii. Altfel, controlul regulat în biserică îl au oficiile protopopești, oficii anume instituite pentru a servi acest scop, pentru a fi „ochii vlădicilor“.

La reforma acestei instituții trebuie să ne gândim întâi!

Oficiul protopopesesc e pururea în atingere nemijlocită cu parohiile, vede, aude, cunoaște toate mai cu grabă și poate să facă mult. Ordinariatul în orice cauză, ține să aibă părerea acestuia. Dacă purtătorul oficiului protopopesesc își împlinește datorința cu conștiință, atunci controlul în biserică nu va suferi scădere și vor merge lucrurile mai bine! Vice versa: nici o vizitație din centru nu poate suplini neglijințele acestora!

Prin urmare: oficiile protopopești să se complinescă cu oameni, cari întâi ei să fie la culmea chemării (doftori sănătoși), cari să nu aibă ei lipsă de muștrare și disciplinare necontentită! Să nu se facă protopopi oameni, cari au trecut pătat, cari n'au dovedit acel zel, care face pe preotul după inima lui Hristos, că să nu amintim lucruri și mai slabe, după cari anumite persoane au ajuns protopopi. Și nu protopopiatul să fie pentru om, ca să-l facă pe el „domn“, respectat, mult onorat, ci omul să fie pentru protopopiat. Să meargă în parohie, să vadă, ce face preotul acela: cum slujește, cum

Sătenii văzându-l așa de prăpădit, se minunau, unde o să ajungă odată omul acesta.

Dar odată — eră la săpățul dintâi, căruța baronului trasă de doi cai albi ca zăpada, când ajunse în dreptul săpătorilor, se oprește deodată:

— Măi Chiorean, bun lucru vecine!

— Trăiți Măria Voastră. Decând se duse bătrânul nu-și mai aducea aminte să-l fi agrăit vreodată, și — uite, se dă jos din căruță și vine către ei.

Pe fețele muncitorilor trecu ca un fulger firul spaimei, — ce să fie? Inșă de astă dată baronul se vede — venise numai de vorbă, — iată, să mai întrebe una alta de rândul plugăriei.

Iar când îl văzură încolăcindu-și brațul pe după al gazdei, pofindu-l la el în căruță — zicea să-i arete și el câte ceva din rândul moșiei lui, săpătorii înlemniră năuci, — cum înlemnești bunăoară la ivirea unei întâmplări, pe care nu o puteai aștepta, și dacă s'a ivit, n'o poți înțelege. În clipa următoare însă un nor de pulvere auriu acoperea căruța, ce sbură în ropotul cântăreț al cailor săltăreți ca o pasăre, ca niște umbre.

Când s'au petrecut aste să fi fost — așa în vremea oșinei. Oamenii mai săpară, însă când văzură că soarele abia mai ochia de după Cetatea caprei și gazda nu le mai venea, își atârnară sapele în spate, și o luară demol către casă.

În seara aceea, la cină s'a închinat cu un păhar de beaură mai mult, iar cu un ceas mai târziu sub blânda lumină a lunei în plin, — Gheorghe Chioreanu visă

Catntr'un vârtej i-se învăluiau toate prin minte. Se vedeă alergând ca fulgerul înainte pânăce în jur de el întreagă câmpia se învârtea desfăcându-se în cercuri mari, apoi mai mari și din ce în ce mai mari. Pe urmă ca de undeva tare afund și departe de tot îi răsăreau una după alta icoane frânte din toată întâmplarea aceea atât de minunată.

Drept, că până azi nici el nu știa alta despre baronul, decât cecece se vorbea în sat, că adevă e lacom și rău, — dar acum văzuse cât de lesne se poate înșelă omul. — Nici chiar părintele Ilarie, — îmbătrânit săracul în slujbe și rugăciuni, nu i-ar fi vorbit mai dumnezește, decum îi vorbise adineaori baronul. Au fost deajuns cele câteva ceasuri, ca să poată judeca altcum despre el.

El, Gheorghe Chioreanu, ar putea zice acum oamenilor, după eșitul din biserică: „măi, om ca baronul nu e. Să vedeți câte mi-a spus. Imi eră chiar rușine, când mă muștră: ei vecine Gheorghe, voi tot Dumnezeu, tot Dumnezeu și tot înapoi rămâneți, aveți voi grâul meu, aveți voi sămânțele mele? Dar caută, vecine Gheorghe, — bătându-mă peste umăr, și pașiți înainte“.

Dar cui să-i spună? Are cui, că Vrabie Ilie, al cu desaga de cuminteni și înțelepciuni, cu limba lui, care nu mai tace, ar

fi în stare să-l ispovidească, cât e el de bogat, mai astfel ca pe purcarul satului, mai bine o tăcea. Încât îi pentru el, acum va ști ce să lucreze și cum să lucreze.

Baronul îi dase să înțeleagă multe lucruri, de cari nici nu visase. Că din gura popii și a dascălului, cu toate școlile lor și învățătura ce-o aveau, nu auzeai, din mătânii și afurisenii cu muncile iadului, altceva să te fi tot canonit.

... Adevă ce-i și vieța asta!

Te scoli ca să te înjugi, până nu se creapă de ziuă, la muncă, la zoală, la chin, azi așa și poimâne așa, până când odată înghiți una în sec, una de ți-se desfac oasele la încheieturi, și ai gătat. Cum s'a stâns și fiertat tată-so, fiertată mamă-sa. Și pentruee? Ca să zici c'ai fost pe lume, dar nu cunoști lumea.

(va urma).

Prietenia e de sticlă: de s'a spart, n'o poți cârpi.

Calea prieteniei se oprește la hotarul păcatului.

Suflet nu capeți fără să dai și tu sufletul tău.

Nu pot, — vorbă de lenes!

predică, cum catehizează, cum grijește biserica, cum e antimisul lui, cum grijește sfta Cuminecătura a bolnavilor, cum conduce oficiul parohial, cum e viața lui privată și a familiei lui? Dacă ar ști Veneratele Ordinariate lucruri, cari se întâmplă prin parohii și esesele multor preoți: altă soarte ar avea aceia și mulți n'ar ajunge protopopi, resp. li-s'ar lua aceasta cinste (doar protopopiatul nu e beneficiu, se poate lua ori când dela unul și să se dea altuia). Cere cineva fapte concrete: pot servi și cu acelea.

Iacă pentruce ținem de foarte la loc venite observările profesorilor de teologie din Blaj. n. b.

Școli înalte, după raportul ministrului de culte, în anul școlastic 1908/9 au fost 59, între cari: universități 2, academie de tehnică 1, academii de drepturi 10. (1 de stat, 2 reg. catolice, 2 rom. eat. episcopociști, 5 reformate) 46 institute teologice (27 romano catolice, 5 gr. catolice, 5 reformate, 4 luterane, 3 gr. orientale, 1 unitar și 1 israelit). La toate școlile înalte cu excepțiunea institutelor teologice limba de propunere a fost cea maghiară.

Numărul ascultătorilor dela școlile înalte în an. 1908/9 a fost de 13.413. Mai mulți au ascultat drepturile, anume 6093, apoi teologia 2138, medicinisti au fost 1964, la filosofie 1521, la tehnică 1349, la farmacologie 384.

Ascultătorii de drepturi au fost după confesiune: rom. cat. 2553, gr. cat. 220, ev. ref. 982, luterani 470, gr. or. 238, unitari 67, israeliți 1545. — iară după limba maternă figurează ca maghiari: 5528 (90,7%), germâni 179, slovaci 41, români 250 (4,2%), ruteni 3, croați 10 sârbi 68 (1%) de alte limbi 13. *La filosofie*: rom. cat. 740, gr. cat. 47, reformați 290, luterani 182, gr. or. 27, unitari 25, israeliți 209, aconfesional 1. după limbă: maghiari: 1320 (86,8%), germâni 129, slovaci 12, români 34 (2,2%), ruteni 1, croați 3, sârbi 11, de altă limbă 11. *La facultatea de medicină* au fost: rom. cat. 550, gr. cat. 55, reformați 179, luterani 167, gr. orientali 91, unitari 11, israeliți 909 (46,8%), aconfesionali 2. După limba maternă au fost: maghiari: 1645 (83,7%), germani 153 (7,8%), slovaci 29 (1,5%), români 99 (5,1%), ruteni 2, croați 3, sârbi 27 (1,4%). *La farmacologie* au fost: rom. catolici 131, gr. cat. 9, reformați 51, luterani 20, gr. orientali 16, unitari 3, israeliți 118. După limbă: maghiari 313, germâni 13, slovaci 3, români 9, sârbi 8, de alte limbi 2. La tehnică (chimie, arhitectură, inginerie și mecanică) dintre cei 1349 ascultători au fost: rom. cat. 556, gr. catolici 2, reformați 126, luterani 127, gr. orientali 32, unitari 8, israeliți 497, aconfesional 1. După limba maternă au fost: maghiari 1212, germâni 67, slovaci 12, români 15, croați 24, sârbi 14, de altă limbă 5. *La teologie* în anul școl. 1908/9 au fost: în seminarie romano-cat. maghiari 637, germâni 58, slovaci 117, români 24 (16 în Budapesta, restul în alte seminarie latine) croați 12, de altă limbă 3, în seminarie greco catolice: maghiari 80 (anume 44 la Eperjes, 34 la Ungvár 2 la Mariapocs), români 149 (adecă toți alumnii seminariale dela Blaj și Gherla), ruteni 17 (în Ungvár, din 68 ascultători sunt 34 maghiari, 16 români, 17 ruteni, 1 croat), la

Eperjes toți figurează ca maghiari, croat 1. În institutele teologice reformate toți ascultătorii (484) sunt maghiari; iară în cele 3 seminarie gr. or. române, toți (196) sunt români. În institutele luterane sunt: maghiari 86, germâni 110, slovaci 38; la unitari 12 și la israeliți 18, asemenea sunt toți maghiari.

După datele ministeriale numărul ascultătorilor (afară de teologi) maghiari e în proporțiune mai mare la drepturi, al germanilor la filosofie, al slovacilor și românilor la medicină, al croaților la tehnică, al sârbilor la farmacologie, al celor de alte limbi e de tot nelusemnat, cât nici la un percent (1%) nu se ridică.

Reviste.

Adunarea poporală dela Orăștie ținută Duminecă în 25 c. n. e cu o dovadă mai mult, că simțul de disciplină cuminte viază și azi în sinul poporului nostru — împotriva tuturor ispitelor de distrămare nenorocită, câte au dat de capul nostru în vremea din urmă.

Și în mijlocul impasului, în care se află chiar azi opiniunea publică românească, răscolită și turburată de atâtea divergențe mici și mari — e o adevărată elevație sufletească, să vezi, cum spontan și instinctiv se ridică din toate părțile românești dorința, ca să se curme odată orice zavistie, care între împrejurările noastre și în fața luptei disproporționate, ce avem să purtăm zilnic — e de trei ori condamabilă.

Relevăm dintre telegramele so-site din prilejul adunării, telegrama dlui Iorga din Valenii de Munte, destul de transparentă: *»Dacă pot avea vre-o putere, Vă rog și eu a face din adunarea dela Orăștie reînchegarea tuturor puterilor românești«*.

În fața unui foarte mare auditoriu au vorbit dnii: *Dr. Aurel Vlad, Dr. Teodor Mihali, Dr. Ioan Suctu, »paure«-le bănațean din Satu-Mic, Ioan Vasii, Vasile Goldiș, Dr. Victor Bontescu și Dr. Iuliu Maniu*, față de care publicul a dovedit o dragoste deosebită, aplaudându-l prelung și călduros.

La capăt adunarea a votat o moțiune energică, protestând împotriva politicii ungare exclusiviste, cerând respectarea intereselor de viață firească și națională ale poporului român din Ungaria, cerând votul universal, egal, direct, secret, fără restricții și cu votarea în comune, precum și arondarea dreaptă a cercurilor electorale; protestează

apoi împotriva ajurnării tot mai departe a acestei reforme electorale, precum și împotriva năzuinței de a maghiariza armata în detrimentul limbei și ființei naționale a celorlalte popoare, cari toate concurg pe o măsură la susținerea și apărarea Monarhiei unitare.

La capăt adunarea își exprimă aderența la programul partidului național român, punându-și încrederea în comitetul central al partidului.

— Adunarea dela Orăștie se prezintă astfel ca un moment înălțător al solidarității noastre naționale românești.

Ministrul reg. ung. de interne a aprobat sub nrul 47386/1911. IX. literele fundamentale ale **fundatiunii de 25.000 cor**, pe care inimosul donator **Dr. I. Mihiu** a pus-o pentru înflorirea ziaristicii noastre, — respective pentru asigurarea existenței ziaristilor români din patrie.

Fundațiunea se va înactiva îndată ce capitalul se va duplică, atingând suma de 50.000 coroane.

Dăm în cele următoare literele fundamentale, după cum urmează:

Literele fundamentale ale fundatiunii lui dr. Ioan Mihiu, proprietar de pământ în Vinerea, pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria.

§. 1. Dăruiesc 25.000 (douăzeci și cinci de mii) coroane la fondul ce se va înființa pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria.

§. 2. Numele fundatiunii va fi: „Fundațiunea pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria“.

§. 3. Scopul fundatiunii este: a) ajutorarea materială a acelor ziaristi români din Ungaria, cari după o activitate ziaristică, cinstită și cu rezultat de cel puțin 10 ani, fără greșeala lor proprie, prin morb ori bătrânețe au devenit incapabili de a munci și câștiga; b) ajutorarea văduvelor fără avere și a orfanilor de ziaristi; c) ajutorarea materială a acelor ziaristi români din Ungaria, cari în scop de a studia, fac călători în străinătate.

§. 4. Averele fundatiunii de prezent constă din cele 25.000 (douăzeci și cinci mii) de coroane bani gata, dăruiti de mine, care sumă se află depusă spre fructificare la institutul de credit și economii „Ardeleana“ din Orăștie.

§. 5. Alimentarea fundatiunii se face în modul următor: a) prin capitalizarea unei a patra parte a dobânsei anuale a fondului; b) prin contribuiri benevole în acest scop; c) prin venitele conferențelor, festivalelor și petrecerilor aranjate în favoarea fondului; d) prin eventuale cotizații ale ziaristilor și ale proprietarilor de ziare.

§. 6. Administrarea fondului se va face prin o epitropie compusă din 3 membri.

Fundatorul în prima epitropie denumește de membri pe Vasile Goldiș, secretar

al Consistorului gr.-or. român din Arad, dr. Valeriu Braniște, ziarist locuitor în Lugoj, dr. Ioan Lupaș, protopop gr.-or. român în Săliște, Octavian Goga, scriitor, locuitor în Sibiu și pe Ioan Agârbiceanu, scriitor, preot gr.-cat. român în Orlat.

§. 7. Locurile de membri, devenite vacante prin moarte ori abdicere le îndeplinesc înșă epitropia prin membri noi.

§. 8. La caz de lipsă epitropia se poate întregi încă cu 2 membri, pe cari li vor designa pe timp anume determinat ziarisții activi.

§. 9. Epitropia fundației este îndreptățită, dacă va afla de bine, să predeie administrarea fundației ori asociației ziarisților români din patrie, dacă o astfel de asociație s'ar institui legalicește, ori altei asociații culturale române din patrie legal instituită, dar numai cu acea condițiune, ca averea fundațională să fie deplin asigurată și scopul ei să rămână neatins.

§. 10. Ingrijirea valorilor fondului, precum și purtarea contabilității sale se va face în mod gratuit prin institutul de credit și economii „Ardeleana” din Orăștie.

§. 11. Ajutoare din fond se vor împărți numai atunci, când capitalul fundației va fi ajuns la suma de 50.000 (cincizeci mii) de coroane.

§. 12. Atât în cauze procesuale, cât și afară de proces, fundațiunea va fi reprezentată prin epitropia sa administrativă.

§. 13. Membrii epitropiei pe acestea litere fundaționale cu iscălitura lor recunosc primirea averii fundaționale și se declară gata de a administra fundațiunea pe lângă răspundere materială.

§. 14. Când averea fundației va ajunge la suma de 50.000 (cincizeci mii) de coroane, epitropia va stabili procedura prin regulament special.

§. 15. Aceste litere fundaționale se compun în 4 exemplare originale, dintre cari unul (1) se păstrează în arhivul ministerului reg. ung. de interne, unul (1) la fondator, unul (1) la epitropia fundației și unul (1) la institutul de credit și economii „Ardeleana” din Orăștie.

Rămâne acum numai, ca obștea românească, pătrunzând în sămănătatea cauzei, să întregască cu marimă gestul frumos și generos al fondatorului.

Noutăți.

Fondurile arhiepiscopale. Fondul *Colecta Crucerului* a primit dela dl Gheorghe Pop, director financ. pens. Lugoj, 3 cor. — Fondul *Masa studenților* a primit dela dnii Gheorghe Pop de Băsești cor. 65'86. Dr. Ștefan Pop, Arad, 57'86. Dr. Teodor Mihali, Deș, Cor. 57'46. diurne și spese de călătorie la ședința senatului fundației Șulțane. Vas. Toșa, dir. financ., Turda, 10 cor. diurna primită pentru participarea la aceeași ședință. — Max. Recean preot, Vajdarecea, cor. 10 — același la fondul *Subsidiar al preoților* 20 cor. George Boeriu, Cârța-săs. a dăruit cor. 5 pentru fondul *Deficienților* — Mihail Pop Lupu, Șamșud. a dăruit fondului *Orfanotrofului* 29'20 cor.

Din Arhiepiscopie. *Andrei Vodă*, paroh în Ormenișul de Câmpie și viceprotopop onorar, a fost trecut în șirul preoților deficienți cu ziua de 1 Iulie 1911. *Laurian Vodă*, cooperator parohial în Ormenișul de Câmpie, a fost numit de paroh al acelei parohii. — *George Grecu*, adm. parohial în Șelcău a fost numit paroh în Sângeorgiul de Câmpie.

Bârsanu la Blaj. — Iubiții noștri artiști *Dna și Dl Bârsanu*, însoțiți de *dzoara M. Brașoveanu și dnii Mărculescu și Tancoșici*, au procurat Blajului în ultimele două seri foarte frumoase momente de sărbătoare românească. Marți seara au predat comedia „*Răzbunarea*” de Labiche, iar Miercuri seara „*Vânturătorii mărilor*” de I. Richepin.

Multe situații hazlii din piesa dintâiu, precum și momentele adese zguduitoare din piesa a doua au cucerit toate simpatiile auditorului impozant de mare și au stors aplauze furtunoase.

Distinsa gardă de artiști a petrecut în mijlocul nostru până azi în zori de zi; — și dacă a fost ceva, ce să regretăm cu toții — și artiști și admiratori — a fost desigur faptul, că acești simpatici pioneri ai culturii românești, — din pricină tehnice neprevăzute — nici la îndelunga stăruință a tuturoră nu au putut dărui inteligenței blăjene cel puțin încă o seară de emoții înălțătoare.

Azi cu acceleratul de $\frac{1}{2}10$ simpatica trupă de artiști a pornit spre Săliște.

Un mic raport asupra momentelor de elevație sufletească, savurate în aceste două seri de plăcută aducere aminte, va urma în nrul viitor.

Rugare. Fiind parohia greco-cat. Belotint tineră, abia de 16 ani, în timpul acesta a trebuit să ne provădem cu cele mai necesare lucruri. Dar pe lângă toată efortarea noastră, foarte multe ne lipsesc încă. În special am avea lipsă de un „Mineiu”, căci de 16 ani ne năcăjim cu niște însemnări scurte și fugitive. Apelez deci la pietatea și iubirea bisericilor surori, — cari au 2 es. din Mineiu, să se îndure a ne trimite un exemplar, ca să putem și noi în mod mai vrednic să lăudăm pe Dumnezeu. Primirea se va cita în aceasta foaie. Belotint (Beletháza u. p. Konop, Arad m.) 24 Iunie 1911. Alexandru Pop, preot gr. cat.

Cardinalul Puzyna pe moarte. Din Cracovia se dă știrea, că cardinalul mitropolit Puzyna e pe moarte. Pomenitul e renumit de când cu alegerea din urmă a Pontificului roman. Dânsul a reprezentat votul de „veto” al Maiestății Sale Monarhului nostru împotriva alegerii cardinalului Rampolla, pe care îl părtinise mult Franța.

Familia regală italiană e în jale. Din Turin se telegrafiază, că a murit principesa Clotilda Bonaparte. Răposata principesă a fost fata regelui italian Victor Emanuil II. sora cea mai vrâstnică a regelui italian Umberto I. iar regelui italian actual Victor Emanuil III. i-a fost mătușă.

Austro-Americana Oceania e numele vaporului, ce a sosit din Newyork la Triest în 23 c. n. A doua zi după sosire s'a îmbolnăvit în vapor pasagera S. B. între simptome de holeră, — iar a treia zi a și murit. S'a constatat holeră aziatică, — pe care a adus-o probabil de pe malurile italiene. Vaporul a stat cinci zile sub carantină.

Convocare. Onorații membrii a despărțământului XII, „Alba-Iulia” al „Asociației pentru literatura română și cultura poporului român”, precum și toți sprijinatorii ei, prin aceasta sunt invitați la *Adunarea generală ordinară*, ce se va ține în 7 Iulie 1911 st. n. la 2 ore p. m. în Biserica gr.-cat din Dumitra, pe lângă următorul program: 1. Deschiderea adunării. 2. Raportul comitetului despre activitatea sa. 3. Raportul casarului. 4. Alegerea comisiunilor: a) pentru cenzurarea raportului comitetului, b) pentru cenzurarea raportului casarului, c) pentru înscrierea de membri. 5. Prelegere populară. 6. Raportul comisiunilor alese sub p. 4. 7. Eventuale propuneri. 8. Inchiderea adunării. Cercetarea în corpore a expoziției de industrie casnică și participare la producțiunea teatrală a pruncilor școlari. Alba-Iulia, în 20 Iunie 1911. Ion Teculescu, director. Enea P. Bota, secretar.

Promoție. Tinerul *Dionisiu Pop*, fiul vrednicului preot din Lozna-mare, a fost promovat Sâmbătă în 24 Iunie a. c. la universitatea din Cluj de doctor în științele juridice. Felicitările noastre!

Conflictul bisericesc din România continuă și zi de zi desvălește tot mai multă sărăcie duhovnicească. — Foile ungurești dela noi poartă rubrică permanentă de vre-o săptămână încoace: „Scandalul bisericesc din România”. — Intreagă opiniunea publică e în contra Mitropolitului Mironescu, care numai cu înzulte și vehemente momentane încearcă să vestejească gravele acuze, stringente dovedite de către episcopul de Roman Gherasim. — Se speră, că pe azi ori mâine se va sfârși urâtul spectacol, ce sgudue deja de mult biserică neunită din regat.

Cât au costat serbările încoronării engleze? S'a constatat, că serbările încoronării engleze, ce s'au început Joi, au consumat o sumă oribilă de cel puțin patruzeci milioane coroane. — Numai iluminăția Londrei s'a urcat la patru milioane, iar tribunele și galeriile șcl. ridicate din acest prilej au consumat o sumă, ce pe puțin socotind, a evoluat până în opt milioane. — O mare serbare engleză cum s'ar și putea închipi într'alt stil?

Spitale. Capitala plănuește ridicarea alor șase spitale nouă pentru tuberculoși și alienați. În spitalele aceste vor fi 3130 paturi. Un semn al vremii și acesta.

„Partidul Muncii”. Ziarul maghiar *M-g* scrie între altele: „Că aievea Khuen a cheltuit pentru alegeri oribile sume de bani 30—40 milioane — aceea e deja îndeobște cunoscut. Înșiși partizanii guvernului mărturisesc, că dânsii nu se puteau îndestul miră de abundența de necrezut a cassei guvernului pentru alegeri. Acești bani negreșiți a trebuit să-i capete dela cineva Khuen. Și cu dreptul e curioasă întreagă țara, că dela cine i-a primit! La aceasta răspundă deci semioficiosul!”

Douăzeci studenți rușești ai gimnaziului de stat din Batum petrec de câteva zile în Ungaria. Au cercetat între altele și statuia poetului Petőfi în Kiskőrös.

Sărmanii fumatori. Peste câteva zile pășeste deja noua tarifă a prețurilor de tur tun în vigoare. — Câți fumatori nu-și vor fi propus și-și propun, că fac grevă în contra tutungeriilor. Nu vor mai fumă și pace. Sfârșitul frumosului propus va fi însă și acum, cași de nenumărate-ori mai înainte. Propusul va rămâne propus, — iar fumatorii vor fi mult prea slabi și indolenți, decât să abdică de plăcerile și otrava nicotinei: fie că s'ar scumpi ori cât...

Partea Literară.

CRUCIAȚII.

Roman istoric din veacul al XV.

după Henryk Sienkiewicz.

(Continuare).

46

Danfald, Löwe, Rothger și Gottfried își mușcau buzele; și deși au crescut cu toții în mijlocul luptelor, nici unul nu cuteza să se dimită cu Jurand la duel. Nici chiar de-Fursi.

— O singură dată l-am văzut și mi-a fost destul. — zise încet.

La urmă vorbi, pentru toți, Siegfried Löwe:

— Cavalerii cruciați nu pot să dueleze, fără învoirea specială a marelui magistru, și noi nici nu dorim așa ceva, ci numai ca Begrov să fie eliberat, iar Jurand să-și primească pedeapsa meritată.

— Voi voiți s'aduceți lege și în țara mea? — întreabă principele, în batjocură.

— Nu! Îți aducem numai la cunoștință, că ne-am urit deja de atâtea hărțueli. La timpul său, marele magistru va cere satisfacție.

— În Mazovia nu poruncește marele magistru.

— Îl ajută Germania și întreg imperiul roman.

— Pe mine mă ajută regele polon, care-i mai puternic decât toți.

— Maiestatea Voastră doriți așadar rebelul?

— Dacă aș fi dorit, i-a-și fi atăcat de mult.

— Asta s'o spun marelui magistru?

— Spune-i ce vrei! — răspunse principele, — dar să-i spui la tot cazul, că nu port frică de el.

Spunând vorbele aceste, se sculă și se depărtă. Cruciații rămași singuri paliză și scrișniră din dinți, de furioși ce erau, ba Danfeld merse spre de-Fursi cu pumnii încheștați.

— Pentru ce n'ai spus, că Jurand ne-a atăcat pe noi?

— Pentru că nu-i adevărat.

— A trebuit să mințesti!

— Eu am venit aici, să mă lupt, nu să mințesc.

— Oh, în războiu ai fost tare curajos! ...

— Ca și tine, când ai fugit până la Citna dinaintea lui Jurand.

— Pax, Pax! — îl intrerupse Löwe stând între cei doi, cari se certau, — să dăm onoarea ce li-se cade membrilor ordului.

Vorbi și Gottfried:

— Mai bine, dacă-i vom da pace lui Jurand, și așa nu-l vor pedepsi, căci de astădată are dreptate.

După câteva minute Siegfried Löwe zise:

— Pe cavalerul Begrov trebuie să-l scăpăm la ori ce caz. Să adunăm la un loc pe toți păzitorii din Insbork, Citna și Lubov și cu puteri unite să atăcăm pe Jurand. E timpul să terminăm cu el.

Danfald, cel mai astut dintre toți a- dause:

— Nu va fi bine să începem fără permisiunea marelui magistru.

— De-l vom învinge, sigur că ne va lăuda, — zise Gottfried.

— Dar de nu vom învinge? Și dacă și principele va prinde armele?

— El nu va face asta, căci el cu ordul trăește în bună înțelegere.

— De fapt e înțelegere și pace, dar noi vom nimici pacea și el n'are atâția ostași, ca să se poată opune tuturor locuitorilor din Mazovia.

— Va ajuta marele magistru! Cel puțin va fi războiu! Danfeld zise:

— De vom învinge, marele magistru va fi satisfăcut, și noi nu vom avea nici un năcaz. Dar de ne vor bate, ajutor nu vom primi, căci magistrul ordului nu va începe războiu în potriiva principelui, căci nu voeste să-și facă dușman pe regele polon, cu care e prieten.

— Am cuprins și provincia Dobgin și n'am fost siliți să purtăm frică de Cracovia.

— Asta-i cu totul altceva, căci provincia aceea am luat-o numai în zălog, — zise Danfeld.

Și privind împrejur, continuă încet:

— Am înțeles, că în Malborg se pregătesc de război... ne vor returna banii și noi încă trebuie să le dăm îndărăt moșiile zălogite.

— O, de ar fi aici Saltzbach ori Schomberg, cari au ucis pe copiii lui Vitold, — strigă Rothger, — ei ar isprăvi repede cu Jurand! Ce bândit e asta față de Vitold. locuitorii lui Jaghiello?

— Ah, — strigă Danfeld, — binecuvântat fie momentul, când mi-am adus aminte de el!

— Pentru ce? — întreabă Löwe.

— Jurand are o fată, — zise Danfeld, — pe care o iubește mult.

— Știu... Danusia...

— Dacă am putea răpi cumva fata asta, Jurand ne-ar reda nu numai pe Begrov, ci întregă averea.

— Ai dreptate! — strigă Gottfried.

Cruciații se înspăimântară, atât de cutezător era planul asta! La urmă Rothger, zise lui Siegfried:

— Tu ești om înțelept, spune ce părere ai despre planul asta?

— Să ne ocupăm de el!

— Cugetați-vă însă că fata nu numai că e damă de curte a principesei, ci o și iubește și se nită la ea ca la copila ei. Gândiți-vă fraților, ce revoltă va produce îndeplinirea planului ăstuia!

— Doar tu ai zis, că Schomberg a sugrumat pe băieții Vitold! Și care i-a fost pedeapsa?

O, de-ar succeda am lega pe Jurand în lanțuri și de sigur am primi o strajnică remunerație!

— Ocaziunea e favorabilă, zise Siegfried Löwe. — Principele călătorește, principesa rămâne singură, numai cu sufta; dar va fi un lucru mare, ca'n timp de pace să dăm năvală asupra castelului... Nu numai regele, ci chiar și popa va ridica plânsoare. Jaghiello încă își va ascuți sabia și marele magistru va primi bucurios unele moși, dar sigur nu voeste să se amestece în războiu cu Cracovia. — Se vor răscula și cei din Mazovia ba și în Polonia.

— Jurand încă va atârna pe spânzurațoare — zise Danfeld. — Și cine va spune, că noi am răpit pe fca lui Jurand din castel?

— Din castelul din Cehanov, vom putea-o fura cu greu, acolo sunt vre-o trei sute de gardiști.

— Dar de se va bolnăvi Jurand și va trimite după fată? Principesa n'o poate opri și de vom fura-o pe drum, cine va zice, că noi am furat-o?

— Și cine va zice, că Jurand e bolnav?

Gugo începu să rimbească cu sarcasm apoi adause:

— În curtea mea am un aurar, pe pe care l-am alungat din Malborg pentru averile lui mari... Știe face și sigile... apoi am cunoscuți și între locuitorii din Mazovia.

— Acum înțeleg. — strigă Gottfried.

— Dumnezeu să-ți ajute la planul tău! — zise Rothger.

— Eu deja văd pe Jurand spânzurat cu funia înaintea porții din Malborg.

— Pe fată o vom sili să intre în serviciul ordului, — adause Danfeld.

Löwi privi aspru la Gugo Daufeld și mușcându-și buzele zise:

— Bine-i: Să grăbim dară la Citna.

(Va urma).

Relațiunea dintre Legea Nouă și Legea Veche.

(Continuare).

În tractatul de față dintre legile date prin Moise, vom considera numai legile ceremoniale, căci aceste mai ales, au fost rânduite, ca să sfințească poporul ales, în special omul din Testamentul Vechiu, ca să vedem deosebirea între viața sufletească din Legea Veche și între cea din Legea Nouă.

Legile acestea se împart cu privire la locul sfânt, sărbători, jertfe, curățenie și cu privire la alte acțiuni din viața privată. Locul principal între aceste legi îl ocupă cele cu privire la jertfe, căci în acestea, își are Legea mozaică expresiunea cea mai marcantă; deoparte fiindcă atât acțiunile religioase ale omului privat, cât și cultul public erau împreunate cu jertfe, iar de alta, pentru că și după legea naturii în jertfă se manifestează mai tare dependența omului dela Dumnezeu.

Natura omului viciată prin păcatul original, a văzut dintru început, că datorește ceva aceluia, pe care l-a ofuzat, prin călcarea poruncei (Thom. p. 2. 2. z. 85 a. 1.) De aci se explică faptul, că la toate popoarele păgâne s'au aflat jertfe.

Poporul ales încă și în privința aceasta a primit dispozițiuni speciale, pentru că acțiunile aceste aveau chemarea, să arete cultul special alui Iave dar mai ales, că aceste jertfe în cadrul legilor prescrise aveau să prefigureze jertfa de pe cruce a Mântuitorului Nostru, Isus Hristos.

Jertfele L. V. după cum aveau a se aduce pentru un păcat mai mare, ori mai mic, la ocazii solemne ori mai de rând, se împart în jertfe cu vărsare și fără vărsare de sânge. Adeseori aflăm ambele specii im-

preunate, la tot cazul când preponderează jertfele cu vărsare de sânge.

Explicarea acestui fapt e, că păcătosul e dator cu viața pentru vătămarea maiestății divine, bunătatea lui Dumnezeu însă nu o pretinde aceasta, — ci se îndestulește să o înlocuiască cu o jertfă bineplăcută Lui.

Prin vărsarea de sânge se stinge viața animalului și aceasta închipuiește moartea omului vinovat. Jertfele aceste au fost rânduite așa dar în mod special, ca să stârnească în jertfitor pocăință, și dorința de a satisface mai mult pentru păcat prin o îndreptare adevărată.

Omul din L. V. încă a putut primi deplina iertare a păcatelor, precum se vede aceasta din nenumărate locuri ale S. Scripturii, unde se spune, că Dumnezeu e gata a primi pe cel păcătos; în orice clipă s'ar întoarce, nu-i va socoti păcatul. Renașterea omului a fost cu puțință deci în L. V., deși actul mântuirii încă nu a fost săvârșit, numai modul renașterii a fost deosebit.

Dumnezeu, a cărui privire prin un singur act cuprinde oceanul timpurilor, deja la căderea strămoșilor noștri în păcat, a căutat cu îndurare spre Golgota și văzând lemnul crucii udat cu sângele Fiului său, a estins meritele Lui nemărginite ca niște aripi, peste întreg neamul omenesc. Aceasta credință în Mesia împreunată cu părere de rău perfectă a poftit-o Dumnezeu dela celce aducea jertfă, căci jertfa era numai un simbol al pocăinții interne.

Toate ceremoniile L. V. au trebuit să fie împlinite în chipul acesta, căci altcum și-ar fi pierdut toată valoarea, și Legea ar fi fost o ipocriză, precum a și devenit pe timpul fariseilor necredincioși. De aceea accentuează S. Pavel în mai multe rânduri, că nu tăierea împrejur și descendența dela Avram ne face plăcuți înaintea lui Dumnezeu, ci inima curată.

(Va urma).

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Biblioteca din Blaj. Sub acest titlu a început să apară la Tipografia noastră o serie de povestiri bune, alese pentru tinerime. Nrul 1. cuprinde minunatele scrisori ale misionarilor din depărtatul răsărit, publicate în „Unirea” sub titlul de „Vestitorii credinței”. Câte o astfel de broșură de 70 pag. format mic, costă 24 fil. O recomandăm cu căldură.

Apostolul cu litere latine, 32 coale f. 4° cu litere mari și cetețe. Să vinde broșat cu 14 cor., legat în piele roșie 22 cor.

A apărut în Biblioteca Minerva următoarele cărți nouă:

Nr. 86. Ioan Slavici: *Românii din Ardeal*, studiu informativ.

Nr. 87. I. M. Guyan: *Spre mai bine* traducere de Sc. Georgescu, principii de filozofie pentru prosperarea omenimii pe calea binelui.

Nr. 88. H. Zschokke: *Ionatan Frock* traducere de Răduț, e o admirabilă navelă îndreptată împotriva prejudețiilor sociale.

Nr. 89. Dumas-fils: *Diana de Lys*, traducere de Al. Șerban, povestire captivantă potrivit autorului ei.

Nr. 90. H. Taine: *Despre producerea operei de artă*, traducere de M. Sadoveanu, cuprinde cunoscutele principii de estetică ale vestitului critic, redată în o perfectă traducere.

Nr. 91, 92. Silvio Pellico: *Ani de temniță*, traducere de N. Pandelea vestita carte a renumitului scriitor italian.

Nr. 93. Xavier de Maistre: *Călătorie împrejurul odăei mele*, traducere de I. B. Hétrat, fantazie originală.

Nr. 94—95. Clara Tschudi: *Tineretea Mariei Antoaneta*, traducere de V. Anestin, cuprinzând date interesante din viața nenorocitei împărătese.

Nr. 96. Boteni I. *Drumuri*, bine prinse note de drum.

Nr. 97. Sacher Masoch: *Buni și răi* traducere de I. Constantinescu, povestire din viața gazetarilor.

Nr. 98. Sacher Masoch: *Creditorii*, traducere de I. Constantinescu, o preafrumoasă și interesantă povestire.

Nr. 99. Chateaubriand: *Atala*, trad. de Margareta Popescu, opera celebră a marelui scriitor francez.

Nr. 100. Dr. T. Mironescu: *Cura de slăbit și de îngrădat*, precepte de igienă.

Icoane din luptele Bisericii de I. Roșiu, format 16° mare pe 466 pag. Broșare elegantă. — 7 color. — Prețul 3 coroane; pentru România 3 lei 50 bani. *Întreg venitul e destinat pentru „Mausoleul Bunea”*. Profesorul universitar de ist. bis. dela facultatea teol. din Budapesta a numit traducerea ungurească a „Icoanelor”: „Lucrare actuală și de mare diligență... plină de cugetări cari de cari mai frumoase... apologie animată... scl. scl.”

Considerând și scopul pentru care s'a oferit, ar face frumoasă misiune toți cei ce ar desvâli-o în cercuri cât mai largi. După 25 exemplare — unul gratuit. — Se poate procura dela *Librăria Arhidiecezană* (Blaj) și dela autor (Blaj „Unirea.”) *Banii de răscumpărare ai fiecăruia se civează public.*

Antologionul sau Mineiul tomul I. carele cuprinde în sine slujbele dumnezeștilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noiembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 Coroane.

I. Nestray: *Pribeții*, comedie din viața meseriașilor în două acte, localizare de Dr. Seb. Stanca. Sibiu 1910, prețul 50 bani.

Vatra familiară. Indemnuri și sfaturi pentru viața casnică. Cea mai potrivită carte pentru săteni! Cuprinde sfaturi creștinești și în o foarte frumoasă limbă populară. E editată de societatea de lectură a Clericilor din Seminarul Blajului. Se află de vânzare la oricare Librărie românească. *Prețul 30 bani*

1. Teologia dogmatică fundamentală de Dr. V. Suciu prof.

vol. I. *Apologetica creștină* fco. 5•30

vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fco. 5•30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime,*

Dumnezeu Creatorul, Intruparea

Domnului și Grația. fco. 7•30 cor.

vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fco. 7•30 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1•50

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți din cassele bisericesti pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

V. Al. Mariei: *Pentru sfânta dreptate*, dramă în 4 acte. București 1911, prețul 1•25 lei.

Carte de citire maghiară pentru clasele: V. și VI. a școlii primare cu limba de propunere română, de Ioan F. Negruțiu și Petru Ungurean. Carte aprobată pentru școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 5,9421—1910.

Mângâierea creștinului. Am onoarea a aduce la cunoștința Veneratului Cler român, că din cartea de rugăciuni, ce poartă titlul de mai sus, nu mai am decât trei feluri de legături, și anume: a) un exemplar legat acasă în Oradea-mare costă 1 cor., iar cu posta 1 cor. 24 fil.; al unsprezecelea exemplar îl dau gratuit, pentru 10 cor. 76 fileri trimiși cu mandat postal speedez cu exped. rec. 11 exemplare. Spedarea cu rambursă costă mai mult; — b) legătură în piele de chagrin neagră cu cruce aurită, cu foi aurite, în toc; un exemplar cu sped. rec. 4 cor. 30 fileri, — c) leg. în imitație de os (albă) cu cruce frumoasă împodobită cu decorațiune de aur și mărgăritar și cu pictură de flori artistică, cu foi aurite și toc, un ex. cu sped. recerută costă 6 cor. 30 fileri. — Iară din **Cuvântările bisericesti** după oratorul Massillon, traduse de subscrisul din tomul I. numai foarte puține exemplare mai am; din tomul II. am destule. Prețul ambelor tomuri cu sped. rec. 6 cor.; prețul tomului I. ori II. deosebit 4 coroane. — Comandele sunt a se adresa la: *Ioan Genț*, protopop gr-cat. în Nagyvárad Sztaroveszky utca nr. 6.

Doctorul de casă

sau

Dicționarul sănătății,

împodobit cu 315 chipuri, de Dr. Vasile Bianu. Tractează despre structura și funcțiunile organelor omului. Medicina uzuală și de urgență vindecă tot felul de boale, accidente, otrăviri, asfuxii, epidemii, contagiuni, microbi, nevrose, pinotism, medicamente, plante medicinale, pansamente, igiena generală, alimente de beuturi, locuințe, îmbrăcăminte, igiena preventivă, igiena etăților și profesiunilor, igiena curativă, igiena simțurilor, igiena orașelor și satelor, ape minerale, hidroterapie, băi, electricitate, exerciții, gimnastică etc.

E indispensabil pentru fiecare casă. — Costă 14 cor. franco.

Concepția Catolică despre lume în trăsăturile ei fundamentale, cu specială privire la morală. Călăuză apologetică în problemele mari ale vieții pentru toți oamenii culti, de Victor Cathrein S. I. Prețul broșat 1-95 lei — elegant legat 2-75 lei. Se poate procura dela traducător: Sf. Sa Bronislaus F. Th. Falewski. Craiova str. Liceului Nr. 2. (România).

Dr. Ioan Popp c. și r. medic colonel în retragere: *Alcoolul și sistemul nervos. Arterioscleroza. Ceva despre morburile infecțioase ale copiilor. O reformă a traiului nostru. Lupta în contra morburilor sifilitice, studii din sfera medicinei practice, scrise cu multă competență și cu specială considerație la noi. Brașov 1911.*

O carte bună pentru popor. Advocatul din Sibiu Dr. Dionisie Moldovan a tipărit în America o carte sub titlul: „Advocatul poporal” în Maiu 1910. Ediția aceasta a trecut repede și numitul avocat, întors în patrie, a tipărit acum la W. Krafft în Sibiu „Advocatul poporal” în a doua ediție revăzută și îndreptată. (384 pag. 8°. Prețul broș. Cor. 2.50, legat în pânză Cor. 3.50). Trecerea repede a ediției prime, precum și scrisorile pline de recunoștință ale unor Români din America, ce se publică într-un prospect, sunt dovada cea mai bună, că „Advocatul poporal” e una din cărțile cele mai de lipsă pentru popor — țărani și inteligenți deopotrivă — și că ea umple un gol mare și demult simțit.

În adevăr, câte procese pierdute s'ar fi încunjurat, câți bani s'ar fi cruțat în pungile Românilor săraci, dacă ar fi avut la îndemână „Advocatul poporal”, care povățuiește pe cetitor prin cărările încărcate ale paragrafilor și-i arată că anume în care caz poate începe proces cu sorți de izbândă. „Advocatul poporal” lămurește la înțeles drepturile și datorințele cetățenilor și le dă sfaturi în toate treburile și daraveriile ce-i pot veni omului înainte în viață.

„Advocatul poporal” e o carte care ar trebui să și-o cumpere fiecare Român știutor și neștiutor de carte. Cel știutor o va ceta fusus, cel neștiutor să o dea copiilor sau nepoților să i-o cetească, și va lua din ea învățătură înșutit mai scumpă decât prețul cărții.

Indemnăm pe tot omul să-și cumpere această carte de mare folos.

ALBUMUL BUNEA

În o minunată execuție tehnică și cu un cuprins bogat de peste 200 pagini.

E admirabilă coperta în mai multe culori, după originalul pictorului nostru F. C. Domșa. Urmează, numai decât la început portretul cel din urmă al canonicului Bunea în patru culori. Și alte peste 20 clișee, apoi capete artistice, complimente, etc.

Comunțele se pot face la

Adresa: *Albumul Bunea — Blaj-Balázsfalva sau Librăria semîn.*

Ministerul r. Ung. de culte și instrucțiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. *Orarul general și particular pentru școlile primare cu 1, 2 și 3 învățători.*

2. *Planul de învățământ și îndreptarul metodic.* pentru școlile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș. Aprobat din Conferința Episcopescă, ținută în 7 Septembrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opuł întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru școlile cu un învățător — 80
 „ „ „ doi „ 1-20
 „ „ „ trei „ 1.60
 plus 20 fil. porto pentru fiecare.

Comande se pot face la **Tipografia Seminarială.**

„Mangra, Tisza și Tribuna”. Un mă-nunchiu de dovezi adunate din „Tribuna” de Dr. Al. Vajda Voevod deputat. Brașov 1911 prețul 1 cor. Broșura aceasta e menită să facă lumină în cearta dintre „Tribuna” și partidul național. Se află și la librăria noastră.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**
 Redactor responsabil: **Augustin Gruția**

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de scane de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

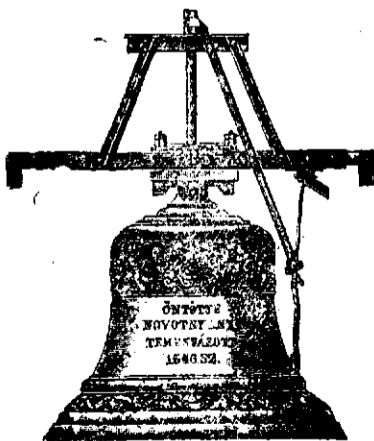
27) 44—52

→ clopotele gaurite ←

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scanelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tone de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franc.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania”

— SIBIU —

Strada Cisnădiei 5.

Strada Cisnădiei 5.

— recomandă —

☞ **Asigurări împotriva focului** ☞

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

☞ **Asigurări pe viață** ☞

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910 K. 5,003,540 78
 Capitale asigurate pe viață achitate 4,884,801 12
 Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910 } foc „ 119,839 992 —
 } viață „ 11,020,266 —
 Fonduri de întemeiere și de rezervă „ 2,428,317 —

☛ **Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.**

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(28) 44—?